Gísli Egilsson

Sameiningin.

Mánaðarrit til stuðnings kirkju og kristindómi Íslendinga, gefið út af hinu ev. lút. kirkjufélagi Ísl. í Vestrheimi.

RITSTJÓRI *JÓN BJARNASON*.

8. árg. WINNIPEG, MAÍ OG JÚNÍ 1893. Nr. 3. og 4.

HVÍTASUNNUSÁLMUR.

Eptir *Boye*,
þýddur handa „Sam." af síra *Valdimar Briem*.

Nú heldur jörðin hátíð glöð
á hvítasunnudegi.
Nú er sem vorsins blóm og blöð
frá blessun drottins segi.
Og hátíðin nú hringd er inn,
er hægur vindur ómar.
Guðs anda blær nú lífið ljær.
Hann lofi þúsund rómar.

Og sjálfur held jeg hátíð með
á hvítasunnudegi.
Mig, kæri himingestur, gleð,
svo guð jeg lofa megi.
Með skrúðið grænt nú vorið vænt
á veg minn pálma breiðir.
Með gleðihljóm í helgidóm
mig herrann sjálfur leiðir.

Nú fagurt syngur fugla hjörð,
þeir frá guðs miskunn segja.
Þá andinn svífur yfir jörð,
mun eg þá mega þegja?
Um lausnarann, sem lífgar mann,
er ljúft til máls að taka.
Um ljóssins spor, um lífsins vor
þeir litlu fuglar kvaka.

Í þröngum reifum byrgt var blað
í blundi dauðans þrungið.
Í vatnslind skírnar skírt var það,
þá skjótt það út var sprungið.
Guðs dýrðarskraut í skírn jeg hlaut,
mig skrýðir þú, guðs andi.
Ó, gef að nú mín grói trú
með grösum alskínandi.

Jeg sje, að aptur upprisinn
er allur jarðargróður;
svo endurfæðir fjöldann þinn
þú, frelsari minn góður.
Að deyja fyrst, svo frjóvgaðist,
hlaut frækorn smátt í beði
Guðs andi, hjer svo hjálpa mjer,
að heims jeg deyði gleði.

Jeg laufsal byggja vonar vil
úr vorsins blómum smáum,
í skúr og hita, skýlis til,
í skugga hvílt að fáum.
Um drottinst ást, sem engum brást,
um eilífð milda' og ljúfa,
um sælu þá guðs syni hjá
mjer syngur himins dúfa.

KIRKJURÆKNI.

það hefur nýlega verið varpað næsta þungum steini á hina kirkjulegu starfsemi vora hjer vestur frá, og vjer getum ekki leitt hjá oss, að fara fáum orðum um það efni, án þess þó að ætla oss að leggja út í nokkra ritdeilu. En af því að steinninn hefur í þetta sinn ekki komið úr garði ákveðinna óvina kirkjunnar, heldur úr garði þeirra manna, sem nær þykjast standa kristindóminum og þess vegna álíta sig færa um að fella óvilhallan dóm, viljum vjer eitt sinn fyrir öll bera hönd fyrir höfuð vort og safnaða vorra gegn slíkum dómum.

það eru til þeir menn meðal vor, sem hvergi þykjast eiga heima í flokkum þeim, sem hjer hafa myndazt. Ýmsir þeirra hafa að vissu leyti borið hlýjan hug til kristindómsins, þegar þeir komu hingað, og hafa því engan veginn viljað fylla flokk ákveðinna óvina kirkjunnar. En svo hafa þeir misskilið hina kirkjulegu starfsemi innan safnaðanna, misskilið mennina, sem þar hafa verið fyrir framan, í langflestum tilfellum vegna þess að hjarta þeirra hefur verið fullt af misskildum kristindómi og hugsunarháttur þeirra rígbundinn við ríkiskirkjufyrirkomulagið gamla. þeir hafa því ekki fengizt til að ganga inn í neinn söfnuð; þeim hefur fundizt safnaðarlífið svo ljótt, að þeir væru of góðir til að vera þar með. Hið góða, sem söfnuðirnir hafa verið að berjast fyrir, hafa þeir sjaldan getað litið rjettum augum. Í hvert skipti, sem þeir hafa verið við guðsþjónustur safnaðanna, hafa þeir haft nógar aðfinningar á reiðum höndum. Annaðhvort hefur söngurinn ekki verið að þeirra skapi, eða þeir hafa ekki getað haft not af ræðunni, sökum þess, að presturinn tónaði ekki á undan og eptir, eða var ekki klæddur messuskrúða, eða lagði ekki út af guðspjalli dagsins, heldur hafði eitthvert annað guðs orð fyrir texta, eða fylgdi ekki þeim kirkjulegu serimoníum nákvæmlega, sem tíðkuðust á Íslandi. Í stað þess að láta það guðs orð, sem haft hefur verið um hönd, verða sálu sinni til uppbyggingar, hefur hjarta þessara manna verið fullt af smáhneykslunum, þegar þeir hafa farið heim til sín frá kirkjunni.

Eins hafa þessir menn talað og dæmt um það, sem opinberlega hefur verið ritað um málefni kirkjunnar meðal vor. þegar

fundið hefur verið að því kirkjulega ástandi, er vjer höfum tekið í arf, og bent hefur verið á, að það þyrfti að breytast á ýmsan hátt, hafa þessir menn verið fljótir til að skoða þessar aðfinningar og bendingar sem andlegan hroka. Af því að þeir eru komnir út úr þjóðkirkju fósturjarðar sinnar, álíta þeir, að allt sje bezt eins og það á sjer stað þar. Ef þeir hefðu verið kyrrir heima á fósturjörðu sinni, mundu þeir að líkindum hafa fyllt flokk þeirra, er myrkast líta á kirkjulega ástandið þar. En af því að þeir eru nú hingað komnir, hlýtur þessi myrka skoðun þeirra á kristindómsástandinu og hinir hörðu dómar, sem hún fæðir af sjer, að koma niður á þeirri kirkjulegu starfsemi, er þeir hjer verða varir við. Misskilningur á kristindóminum, myrk og órjettlát skoðun á mönnunum og lífinu, meðfæddur skortur á fjelagslyndi banna þessum mönnum að rækja þá skyldu sína, að gjörast starfandi meðlimir einhvers safnaðar. Svo standa þeir fyrir utan með hendurnar í vösunum og dómana á vörunum og þykjast geyma miklu sannari og göfugri kristindóm í hjarta sínu en þann, er þeir sjá í kring um sig. Móti vilja sínum og vitund fylla þessir menn óbeinlínis andstæðinga flokk kirkjunnar og kristindómsins. Þeir eru ef til vill ekki sjerlega margir, og vjer höfum ástæðu til að ætla, að þeim sje heldur að fækka, sem þannig hugsa og tala meðal vor, en það eldir þó nokkuð eptir af þessum hugsunarhætti hjer og þar, og smám saman logar hann upp úr og kemur þá fram sem sendibrjef til einhvers vinar á Íslandi, er brjefritarinn setur sjer fyrir að opinbera hið óttalega ástand, sem hjer sje í kirkjulegu tilliti.

Vjer höfum eiginlega ekki sett oss út til að gylla það ástand svo sjerlega mikið. Oss hefur einmitt verið borið á brýn úr öðrum áttum, að vjer gjörðum oss seka í hinu gagnstæða. Hið litla blað vort hefur ekki legið á liði sínu með að benda á hætturnar, er hjer umkringja fólk vort á allar hliðar í kristindómslegu tilliti. Með sterkum og einbeittum orðum hefur það dregið fram hið marga og mikla, er enn stendur safnaðarstarfsemi vorri í vegi og gjörir það að verkum, að hið kristilega líf stendur enn á lágu stigi meðal vor. Og svo má að orði komast, sem hver ræða, er haldin er í kirkjunum, bendi á þetta og brýni það fyrir samvizkum manna. Svo það er naumast unnt að bera

oss það á brýn með sönnu, að vjer gjörum oss í hugarlund, að safnaðarlífið hafi náð tilætlaðri fullkomnun.

Ýmsir vinir vorir finna að því við oss, að vjer leggjum of mikla áherzlu á hina dæmandi hlið kristindómsins, — lögmálshliðina. Fúslega viðurkennum vjer, að það er vandasamt verk, að tala svo um lögmál og evangelíum fyrir söfnuðinum, að hlutfallið sje hið rjetta. En samvizka vor segir oss, að vjer leggjum aðaláherzluna einmitt á náðarboðskap kristindómsins, — hjálpræðið, sem syndaranum er tilbúið af lausnara vorum Jesú Kristi. Samt sem áður könnumst vjer fyllilega við það, að vjer viljum leggja sterka áherzlu á lögmálshliðina, því vjer vitum, að það hefur ætíð verið gjört á endurvakningartímabilum kirkjunnar og er hinn eini vegur til að skapa nýtt, heilbrigt trúarlíf. — En eitt er víst, og það er þetta: Enginn prjedikari, sem ánægður er með lífið, eins og það birtist honum í söfnuðinum, hagar prjedikun sinni þannig. Sú prjedikun, sem flutt er í söfnuðum vorum, slær þess vegna þá sakargipt á munninn, er segir, að vjer ímyndum oss safnaðarlífið svo sjerlega glæsilegt eða fullkomið.

Samt sem áður væri það vanþakklæti við drottinn, ef vjer eigi vildum við það kannast, að prjedikun guðs orðs í söfnuðunum hefur mjög miklu til leiðar komið, þrátt fyrir öll þau skaðvænlegu öfl, sem á móti hafa strítt.

Kirkjuræknin í kristnum söfnuðum er þá fyrst í rjettu lagi, er sjerhvert húsfjelag innan safnaðarins sækir guðs hús á hverjum helgum degi, þegar guðsþjónusta er flutt og sjúkdómar eða aðrar óhjákvæmilegar hindranir banna það ekki. Svona mikil kirkjurækni á sjer þó naumast stað í nokkrum kristnum söfnuði. Og það er langt frá því, að vjer ímyndum oss að kirkjuræknin innan safnaða vorra sje nokkuð svipuð þessu. Þvert á móti finnum vjer sárlega til þess, að hún er miklu lakari en hún ætti að vera.

Og þar sem vjer erum um þetta atriði að tala, viljum vjer ekki láta tækifærið hjá líða svo, að blað vort færi ekki lesendum sínum innilega áminningu um, að vanrækja ekki þá helgu skyldu að sækja guðshús eins opt og þeim er framast unnt. Þar sem kirkjuræknin er í bærilegu lagi, hefur hver familía sitt vanasæti í kirkjunni og hefur það ætíð hugfast, að það sæti standi

ekki autt, heldur sje vel skipað við guðsþjónusturnar. Þannig ætti það einnig að vera vor á meðal.

En víst er um það, að eitt af því, sem vjer íslenzku prestarnir hjer fyrir vestan höfum ástæðu til að vera drottni stórlega þakklátir fyrir, er það, að utan um prjedikun guðs orðs safnast tiltölulega svo margt fólk á meðal vor. Það er sannfæring vor, að naumast sje unnt að benda á meiri kirkjurækni nokkurs staðar meðal þjóðar vorrar en þá, sem á sjer stað meðal safnaða kirkjufjelagsins. Vjer segjum ekki þetta sjálfum oss til hróss eða til þess að stæra oss frammi fyrir öðrum. Það er fjarri því. En vjer tökum það fram, til þess að fjarlægir bræður vorir skuli ekki fá þá fölsku ímyndun, að það guðs orð, sem flutt er í söfnuðum vorum, sje svo afllaust, að það dragi ekki fólkið til kirknanna.

Þessu til sönnunar viljum vjer benda á fáein atriði, en vjer tökum það aptur fram, — það er ekki gjört með neinu stærilæti, heldur að eins til að gefa guði dýrðina, og til þess að það mætti verða öðrum til upphvatningar.

Að svo miklu leyti, sem oss er kunnugt, er til einungis ein kirkja meðal Íslendinga, þar sem prjedikað er tvisvar á hverjum sunnudegi, og það er kirkja Winnipeg-safnaðar. Sá, sem þjónað hefur þeim söfnuði, þangað til hann mátti ekki lengur, sökum hins langvinna sjúkdóms síns, hefur um býsna mörg undanfarin ár á hverjum sunnudegi, árið um kring, flutt eina hádegisguðsþjónustu á vanalegum tíma og aðra kveldguðsþjónustu kl. 7 e. h. Þennan tíma allan hefur kirkjuræknin stöðugt færzt í vöxt í söfnuðinum, og álítum vjer ekki fjarri sanni að ætla, að 800–1000 manns hafi flesta sunnudaga verið í kirkju hin síðari árin. Við kvöldguðsþjónusturnar hefur kirkjan vanalega verið troðfull af fólki og rúmar hún, eins og kunnugt er, nálægt 900 manns. Við hádegisguðsþjónusturnar hefur fólkið verið miklu færra, af því að söfnuðurinn hefur ósjálfrátt tekið upp þann óheppilega sið eptir innlendu söfnuðunum í bænum að sækja kirkju sína helzt að kveldi dags. Auðvitað vantar nú þetta á kirkjurækni Winnipeg-safnaðar, að kirkjan sje jafnfull af fólki við hádegisguðsþjónusturnar eins og við kvöldmessurnar. Það er takmarkið, sem söfnuðurinn þarf að setja sjer að ná og hefur opt verið áminntur um, enda hefur töluvert þokazt í þá áttina.

Er nú nokkur önnur íslenzk kirkja til, þar sem stöðugt er prjedikað tvisvar á hverjum sunnudegi? Nei, ekki einu sinni dómkirkjan í höfuðstað Íslands. Þar er fullt af guðfræðingum, prestum, prestaskólakennurum og kandídötum. En þar er aldrei flutt nema ein guðsþjónusta nokkurn helgan dag. Hvers vegna? Kirkuræknin hefur að líkindum aldrei verið svo mikil, að mönnum hafi fundizt ástæða til þess. Er nokkur íslenzk kirkja til önnur en kirkja Winnipeg-safnaðar, þar sem 800 til 1000 manns taka þátt í guðsþjónustunni á hverjum sunnudegi? Ekki svo vjer vitum. Ekki einu sinni í höfuðborg Íslands.

Þá mætti ekki síður benda á hin önnur prestaköll kirkjufjelagsins. Presturinn í Argyle þjónar einni kirkju og flytur þar guðsþjónustu eitt sinn hvern helgan dag. Ef hann gæti stöðugt sinnt söfnuðum sínum og þyrfti ekki að hjálpa öðrum prestlausum söfnuðum, mundu þar vera fluttar einar 60 guðsþjónustur á hverju ári, eða jafnmargar og fluttar eru í dómkirkjunni í Reykjavík. Og þessar guðsþjónustur hafa að öllum jafnaði verið allvel sóttar. Það er ætlun vor, að hvergi sje unnt að benda á íslenzka kirkju úti á landsbyggðinni þar sem jafnmargar guðsþjónustur eru fluttar og þar sem sama fólkið sækir kirkju jafnopt og söfnuðurnir í Argyle sækja kirkju sína.

Þau sjö ár, sem söfnuðirnir í Dakota hafa haft reglulega prestsþjónustu, hafa hjer um bil 90 guðsþjónustur verið fluttar á ári, og allar þessar guðsþjónustur hafa verið fremur vel sóttar, þótt auðvitað hafi stöku sinnum verið fátt fólk í hörðustu veðrum að vetrarlagi. Söfnuðirnir eru þar margir og guðsþjónusturnar þess vegna ekki eins tíðar á hverjum stað. En við flestar þessar guðsþjónustur hefur allmargt fólk verið saman komið, miklu fleira en tíðkaðist í þeim sveitum, er vjer þekktum til í heima á Íslandi, og er þó kirkjuræknin óvíða betri á landinu.

Í Minnesota eru 4 söfnuðir. Vjer vitum ekki með vissu, hvað margar guðsþjónustur presturinn þar flytur á hverju ári. En eptir því sem vjer þekkjum til, ímyndum vjer oss, að þær muni vera nálægt 80. Og þær munu álíka vel sóttar í hlutfalli við fólksfjöldann eins og gjörist annars staðar í söfnuðum vorum.

Samkvæmt skýrslum, sem biskup Íslands birti í Kirkjublaðinu árið sem leið, hefur „meðaltal messna í hverju presta-

kalli í öllu landinu árin 1890—91 verið 33 og 35". Með öðrum orðum: Hver prestur í landinu hefur að meðaltali flutt annað árið 33 og hitt 35 messur. Samkvæmt því, sem tíðkast hefur í íslenzku kirkjunni, eru hjer um bil 60 messudagar á hverju ári. Að meðaltali hefur þá helmingurinn af þessum messudögum fallið burt, án þess nokkur guðsþjónusta væri flutt. Messuföllin eru nærri því eins mörg og messurnar sjálfar.

Ef sú áætlun, sem gjörð er hjer að ofan, er rjett, — og vjer erum sannfærðir um, að hún er ekki langt frá hinu rjetta, flytja íslenzku prestarnir hjer í Ameríku að meðaltali 85 guðsþjónustur á ári. Eða með öðrum orðum: Auk þess að prjedika eitt sinn hvern helgan dag, flytja þeir tvær guðsþjónustur helming allra messudaga ársins. Og vjer þorum að fullyrða, að þessar guðsþjónustur eru að meðaltali töluvert betur sóttar en nú tíðkast almennt á Íslandi. Þegar vjer erum með rökum sannfærðir um hið gagnstæða, skulum vjer fúslega leiðrjetta þessa staðhæfing vora.

Bendir nú þetta til þess, að kirkjurækninni sje að hnigna meðal safnaðanna hjer fyrir vestan? Vjer látum hvern mann dæma um það eins og honum sýnist, en ætlumst til að þeir, sem byggja vilja dóma sína á skynsamlegum rökum, taki fyllilega til greina það, sem hjer er sagt.

Til þess nú að gjöra mönnum það enn fremur skiljanlegt, að vjer höfum ekki tekið þetta fram til að hælast um yfir ástandinu í þessu tilliti hjer á meðal vor, skulum vjer nú um leið láta í ljósi hugmynd vora um það, hve tíðar guðsþjónustur ættu að vera í söfnuðunum ef vel væri. Í bæjunum ættu að vera tvær guðsþjónustur í hverri kirkju hvern sunnudag árið um kring, ein guðsþjónusta á hverjum hinna smærri helgidaga, og ein guðsþjónusta þar að auk einhvern virkan dag í hverri viku. Út um landið er ekki unnt, að hafa guðsþjónusturnar svona tíðar. En þar ætti guðsþjónusta að vera flutt á hverjum helgum degi í hverri kirkju, því kristnum mönnum er ætlað að halda sameiginlega guðsþjónustu á hverjum drottins degi. Auk þess ættu guðsþjónustur að vera fluttar á virkum dögum, einkum á föstunni, eins opt og mögulegt er að koma því við. Hjer í landinu er það ekki álitin ofætlun fyrir neinn prest að prjedika þrisvar í viku, tvisvar hvern sunnudag og einu sinni einhvern

virkan dag í vikunni. Það er almenn regla í hverjum bæ víðsvegar um landið. En þá má presturinn ekki hafa mörg önnur störf á hendi Svona ætti það einnig að verða á meðal vor hjer fyrir vestan, og er vonandi að það smáfærist í þá áttina, ef drottinn sendir fleiri verkamenn í víngarðinn.

Samkvæmt ofannefndum skýrslum um messugjörðir í kirkjunum á Íslandi hafa í einu prestakalli landsins verið fluttar 6 guðsþjónustur árið 1891, í öðru 10, í þriðja 14, í fjórða 15, í fimmta 16 o. s. frv. Það eru ekki glæsilegar tölur.

Bezt stendur höfuðborg landsins, Reykjavík, að vígi, með rúmar 60 messur á ári. En hvergi finnst oss það koma hraparlegar fram, hve lítil kirkjuræknin er. Þar er heill hópur af guðfræðingum, eins og áður er bent á. En það er ekki hugsað um, eða sýnist ekki vera hugsað um, að hafa guðsþjónusturnar sem flestar, nota kraptana, sem þar eru til að prjedika, heldur að eins að halda við gömlum vana, flytja eina guðsþjónustu á hverjum helgum degi. Í Reykjavíkur söfnuði munu vera eitthvað á 5. þúsund sálna.

En engum kemur til hugar að vekja máls á þeirri nýbreytni, að fjölga guðsþjónustunum þar í höfuðborginni um rjettan helming, hafa messugjörð hvert sunnudagskvöld. Vjer óttumst, að fyrir allt of mörgum íslenzkum prestum vaki sú regla, að prjedika eins sjaldan og þeir mega, en síður hin reglan, að flytja guðs orð eins opt og þeir mega, — vera sífellt að leita að nýjum tækifærum til að fá að prjedika evangelíum drottins. Og eigi nokkur breyting til batnaðar að verða á hinni hörmulega litlu kirkjurækni í landinu, verður hún að koma frá höfuðstað landsins, þar sem þungamiðja hins andlega lífs er. Hún verður að koma frá prestaskólanum. Prestaskólakennararnir verða að ganga á undan. Vjer bentum nýlega á einn mjög merkan og mikils virtan kennara í guðfræði, prófessor Gísla Johnson í Noregi, sem þann, er gefið hefur hið fegursta dæmi í þessu efni og með prjedikunarákafa sínum skapað nýja hreyfing út um allt land, sem orðið hefur til hinnar mestu blessunar. Látum prestaskólakennarana íslenzku með eigin dæmi kenna lærisveinum sínum þá list, að prjedika guðs orð, ekki sem sjaldnast, heldur sem optast að unnt er. Þá mundu þeir sjá um, að optar en eitt sinn á hverjum sunnudegi yrði guðsþjónustugjörð í Reykjavík-

ur-kirkju. Og þá mundu þeir líka sjá um, að víðar yrði talað guðsorð en í dómkirkjunni einni, og þá mundu þeir vaxa frá þeim hugsunarhætti, sem ekki álítur gjörlegt, að safna fólki saman um prjedikan guðs orðs nema á helgum dögum.

Vjer vonum að bendingar þessar verði bróðurlega þýddar, því að bróðurlega eru þær hugsaðar. Vjer, sem tekizt höfum á hendur hina dýrðlegu köllun að vera orðsins þjónar, verðum að muna eptir því, að það eru prestarnir, sem mest og bezt áhrif hafa á *kirkjurækni* fólksins. Hún skapast og myndast af áhuga prestsins, þótt einn sje opt lengi að byggja upp það, sem annar hefur rifið niður.

MERKILEG FORNRIT FUNDIN.

Veturinn 1886—87 fundust skinnhandrit nokkur stórmerkileg, sem standa í sambandi við hið helga ritsafn biblíunnar, við gröft á borgarstæði einu fornu í Efra-Egyptalandi. Borgina, er í fyrndinni stóð á þessum stað, kölluðu Grikkir *Panopolis*, en löngu seinna hjet hún — eða ný borg á hennar rústum, *Akhmin*. Frakkneskur maður, *Grebaut* að nafni, er á þeim tíma stóð fyrir forngripasöfnum Egyptalands, hefur heiðurinn af að hafa látið grafa handrit þessi úr jörðu. Og nú á árinu, sem leið, hefur annar frakkneskur vísindamaður, er *Bouriant* heitir, fyrstur allra gefið þau út á prent í Parísarborg. Nokkur ár liðu þannig frá því handritin fundust, þangað til þau voru út gefin, og meðan svo stóð, var fundur þessi nálega öllum ókunnur. En eptir að ritin loks voru útgefin vöktu þau hina mestu athygli vísindamanna um öll lönd.

Hin nýfundnu rit, sem hjer er um að ræða, eru þrjú, eða rjettara sagt brot af þremur ritum. Eitt er svo kölluð *Opinberun Pjeturs*, sem helzt líkist Opinberunarbókinni (eptir Jóhannes postula) í nýja testamentinu. Kirkjufaðirinn *Klemens frá Alexandríu*, sem uppi var á annari öld eptir Krists fæðing, vitnar í rit þetta, en síðan hvarf það og enginn hefur neitt vitað um tilveru þess þangað til nú. Annað ritið er *Pjeturs guðspjall*, og vita menn, að það var á gangi í kristnum söfnuðum á

Sýrlandi á 2. öld, en brátt kom það upp, að ritið var óekta og samið til stuðnings villukenning Dóketa trúarflokks nokkurs, sem kenndi það, að Jesús Kristur hafi ekki haft neinn virkilegan líkama og þannig ekki verið sannur maður. Þriðja ritið er brot af *Enoksbók*, spádómsriti vafasömu að uppruna, sem til var þegar í fyrstu kristni og af ýmsum var haft í talsvert miklum metum. Öll ritin eru frumsamin á grískri tungu.

Enoksbók þessi er meðal annars merkileg fyrir þá sök, að í hana virðist vera vitnað í einu af ritum nýja testamentisins, brjefi Júdasar, þar sem svo segir: „Um þessa spáði og Enok, sjöundi maður frá Adam, segjandi: Sjá, drottinn kemur með sínum heilögu þúsundum til að halda dóm“ o. s. frv. (14. og 15. vers). Að undanteknum fáeinum smábrotum í ritum eins af hinum síðari grísku kirkjufeðrum, hefur Enoksbók síðan í fornöld að eins verið til, svo menn hafi af vitað, í egypzkri þýðing, sem þó var eigi út gefin á prent fyrr en 1853, og sneri útgefandinn henni jafnframt á þýzku, og árið 1882 birtist hún einnig á ensku; og sjest nú á hinu nýfundna gríska handriti af bókinni, að þessi egypska þýðing hefur verið mjög nákvæm.

Um hið svo-kallaða Pjeturs guðspjall er það að segja, að biskup einn í Antíokíu, *Serapion* að nafni, ritaði söfnuði nokkrum þar á Sýrlandi á 2. öld eptir Krists fæðing aðvörunarbrjef gegn lestri rits þessa, sem hann með rjettu segir að fullt sje af villukenningum. Og er þetta hið helzta, er minnzt er á ritið af rithöfundum fornkirkjunnar. Vantrúaðir guðfræðingar á Þýzkalandi hjeldu því um hríð fram um og eptir miðja þessa öld, að hin kirkjulega sögusögn, sem gengið hefur í kirkjunni síðan snemma á fornöld kristninnar, um það, að Markús hafi ritað guðspjall sitt undir umsjón Pjeturs postula, hafi til orðið út af því, að guðspjall Markúsar sje vafalaust ekkert annað en aukinn samsetningur úr hinu svokallaða Pjeturs guðspjalli, sem, þó að það væri týnt, vitanlegt var um, að aldrei hafði verið annað en óekta ýkjurit. Nú sýnir það sig til fulls, er Pjeturs guðspjall þetta aptur er orðið kunnugt, hve fjarri öllum sanni vantrúarstaðhæfing þessi er, því í stað þess að vera sú einfalda frumuppspretta, sem hið stytzta af guðspjöllum nýja testamentisins sje runnið út frá, sýnir það sig að vera býsna margbrotinn samtíningur úr guðspjöllum vorum öllum fjórum. Og

þar sem í því er ýmislegt, sem augsýnilega er tekið úr Jóhannesar guðspjalli, þá er þar með framkomin ein skýlaus sönnun fyrir því, að sú dýrmæta guðspjallsbók hlýtur að vera eins gömul og kirkjan kennir og eptir engan annan höfund en Jóhannes postula. Merkur guðfræðingur einn enskur, sem nýlega hefur ritað um hið apturfundna *apokryfiska* Pjeturs guðspjall, segir líka, að úr þessu dugi engum að vefengja ritvissu Jóhannesar guðspjalls, þar sem fyrir henni sjeu nú jafnvel enn sterkari sannanir en fyrir ritvissu hinna guðspjallanna. Önnur ensk þýðing þessa nýfundna rits eptir prófessor *Bernard* í Dublin á Írlandi birtist fyrir skömmu (24. des.) í blaðinu *Sunday School Times*, sem út kemur í Philadelphia, og fylgir þar með ritgjörð eptir þýðandann, þar sem hann meðal annars sýnir, hvað hinn óþekkti höfundur hins apokryfiska guðspjalls hefur tekið til láns úr hverju einstöku guðspjalli hins nýja testamentis.

J. Bj.

Við þetta bætist enn einn hinn merkilegasti fundur, sem gjörður hefur verið síðan *Tischendorf* fann hið merkilega handrit af biblíunni í Sínaí-klaustrinu árið 1859. það er handrit af hinni elztu sýrlenzku þýðingu nýja testamentisins, sem fundizt hefur, og það af konu einni. Menn vita enn þá ekki, hvort handrit þetta hefur inni að halda allt nýja testamentið eða ekki. En það hefur að minnsta kosti öll guðspjöllin í heilu lagi. það er mjög örðugt aflestrar, eins og búast má við, þar sem það er eitt af hinum svo kölluðu *palimpsest* handritum. En svo eru handrit þau nefnd, þar sem aðrar bækur hafa verið ritaðar seinna á öldum ofan í eitthvert frumhandrit, eins og opt var gjört, eptir að pergamentið fór að verða svo sjaldgæft.— Sú sýrlenzka þýðing, sem mönnum var áður kunn, nefndist *Peschitto*; hingað til hefur hún verið álitin lang-merkasta þýðingin, sem til hefur verið af nýja testamentinu. En menn hafa vitað, að til hefur verið önnur miklu eldri sýrlenzk þýðing, sem gjörð hafi verið á 2. öld; af henni hafa verið til fáein brot og annað ekki. það er nú þessi elzta sýrlenzka þýðing, sem fundizt hefur, og er vonandi, að hún verði innan skamms gefin út.

þannig er sífellt verið að finna ný og ný handrit og er ekki unnt að segja, hvað mönnum kann að takast enn að finna.

Allir þessir merkilegu nýju fundir styrkja ritvissu hinna helgu bóka og hrinda mótbárum vantrúarinnar gegn hinu helga bókasafni, einni eptir aðra. Á fáum árum hefur fundizt guðspjalla *harmonian* eptir *Tatian*, Kenning hinna tólf postula, varnarrit *Aristidesar*, auk rita þeirra, sem hjer að ofan eru nefnd

„HANN SAGÐI ÞAÐ SJÁLFUR“.

Aprílnr. „Kbls.“ hefur meðferðis grein eptir ritstjórann með fyrirsögninni: „Kenningin um eilífa fordæming“. Ekki er það svo að skilja samt, að ritstjórinn hafi fundið ástæðu til að ræða það mál frekar. Þar á móti finnur hann ástæðu til að kvarta undan ummælum nokkrum, sem fylgdu grein síra Lárusar Halldórssonar um þetta efni, er birtist í októberbl. „Sam.“ Þar er það talið raunalegt frá sjónarmiði presta þeirra á Íslandi, er halda vilja fast við kenning kirkjunnar og biblíunnar um þetta atriði, ekki síður en frá sjónarmiði sjálfra vor, „að í Kbl. skuli engin raust hafa fengið að láta til sín heyra, til að mótmæla þeirri stefnu, er þar hefur verið haldið fram“.

Ritstjóri „Kbls.“ segir, að sjer hafi komið þessi athugasemd mín óvænt, þar sem hann hafi tjáð mjer brjeflega, um leið og hann sendi grein síra L., að hann ætti von á „hugvekju í Kbl., sem færi í líka átt og þessi grein og sjer þætti meiri slægurinn í“. Seinna hafi hann skrifað mjer, að jeg skyldi senda honum um hæl aptur greinina til upptöku, kæmi hún eigi í „Sam.“, þar sem vonin um hitt hefði brugðizt sjer.

Bæði brjefin (ds. 8. sept. og 2. okt.) hef jeg nú fyrir mjer. Jeg er nú til þess neyddur að láta brjef þessi rjettlæta mig og verð því að setja hjer það úr þeim, er verða má þessu efni til skýringar. Jeg veit, að hinn heiðraði brjefritari tekur mjer það ekki illa upp; hann hefur sjálfur knúð mig til þess.

8. sept. ritar síra Þórhallur: —

„Jeg sendi yður grein frá síra Lárusi Halldórssyni um útskúfunar kenninguna eptir fyrirmælum hans, nl. ef Kbl. tæki ekki. Það er lang-efnismesta greinin, sem til mín hefur borizt um það efni, og jeg hefði tekið hana, hefði hún komið um ára-

mótin. Jeg hef neitað upptöku greinum frá báðum hliðum. ...Einustu undantekningu gjöri jeg með fyrirlestur síra Helga, sem hann hjelt á synodus: „Hann sagði það sjálfur". Fyrirlesturinn var í raun rjettri óbein polemik[1] gegn Kbl. út af útskúfunarkenningunni, þótt Kbl. væri þar aldrei nefnt á nafn".

Af þessum brjefkafla dró jeg nú þá eðlilegu ályktun, að ritstjóri Kbls. hefði ekki viljað taka grein síra L. í blaðið. Ef hún hefði komið svo sem einu missiri fyrr, hefði hann ef til vill tekið hana. Hann setur hana í flokk með ýmsum greinum sama efnis, sem honum hafa borizt. Hann hefur látið þær allar lúta sömu reglunni, — að taka þær ekki. Frá þessari reglu segist hann ætla að gjöra eina einustu undantekning með fyrirlestur síra Helga Hálfdánarsonar. Það er samkvæmt þessu ekki fyrirlestursins vegna, sem hann neitar að taka grein síra L., heldur vegna þess að hún kom einu missiri of seint og af því að honum hefur fundizt, að hún verða að lúta sömu reglunni og fylgt hafði verið í öðrum tilfellum. Svona skildi jeg að minnsta kosti brjefið. — En í hverju er jeg þá eiginlega sekur? Jeg hefði átt að segja frá hinum væntanlega fyrirlestri, segir Kbl. Því gjörði jeg það ekki? Af því að sama brjefið gaf í skyn, að það væri ekki alveg víst að hann kæmi. Fyrirlesturinn hefði ef til vill aldrei verið skrifaður. Það var líka fremur lítil meining í að senda blaðagrein í aðra heimsálfu vegna annarar, sem enn var ókomin, ef tilgangurinn hefði verið nokkur annar en sá að neita henni hreint og beint upptöku. Mundi grein síra Lárusar ekki hafa verið vísað frá, þótt engin von hefði verið um fyrirlesturinn, úr því hún kom svona seint?

Grunur sá, sem síra Þórhallur hafði þannig sjálfur gefið mjer, um að fyrirlesturinn mundi ef til vill ekki koma, varð orsök til þess, að jeg þagði um hann, því að það voru gleðitíðindi fyrir sjálfan mig og lesendur „Sam.", sem jeg annars hafði enga ástæðu til að fara með í neina launkofa.

Grein sjera L. var sem sagt prentuð í oktoberbl. „Sam." Ummælin, sem ritstj. „Kbls". kvartar undan, segja að eins, að það sje raunalegt, að í „Kbl." skuli engin raust *hafa fengið* að láta til sín heyra o. s. frv. Er nú ekki þetta fullkomlega satt? *Hafði* nokkur raust *fengið* að láta til sín heyra til að andmæla

1) Ágreiningsræða.

Kbl. fram að þeim tíma? Ekki svo jeg viti. Höfðu ekki ýmsir beðið um orðið? Jú, svo segir ritstjórinn sjálfur, og einn meðal þeirra síra Lárus. En öllum hafði verið neitað. það er þetta, sem mjer fannst raunalegt. Um það, sem kynni að verða í framtíðinni, talaði jeg ekkert, benti að eins á regluna, sem fylgt hefði verið þessa 10 mánuði síðan ágreiningsumræður þessar hófust. Jeg skyldi hafa verið fljótur til að lýsa yfir ánægju minni, þegar jeg hefði sjeð gagnstæða reglu tekna upp. En því miður hef jeg ekki fengið tækifæri til þess fram á þennan dag. Mjer er því alveg óskiljanlegt, hvers vegna ritstjóri „Kbl." fór að bera sig upp um þetta eða finnast, að jeg vera hjer í nokkurri sök.

þegar októberbl. „Sam." var komið út með grein síra Lárusar, fjekk jeg fáeinar línur frá ritstj. „Kbls.", þar sem hann segir: „Ef grein síra Lárusar kemst ekki í „Sam.", þá sendið mjer hana, hún á þó sannarlega skilið að prentast. Jeg er nl. hræddur um, að jeg fái ekki fyrirlestur sjera Helga og þá get jeg tekið grein síra L." Jeg brosti. Fyrst of seint var að taka hana í ágúst, ætli það yrði þá ekki seint í janúar næsta ár, hugsaði jeg með mjer. Svo er öldungis ómögulegt, að síra þórhalli hafi komið til hugar, að „Sam." mundi ekki taka opnum örmum við grein síra L. Fyrsti maðurinn í kirkjunni á Íslandi, sem tekur í strenginn með „Sam." gegn „Kbl.", skyldi ekki hafa komizt að í „Sam.", þegar hann hafði verið gjörður apturreka af „Kbl."! Nei, þessháttar kórvillum gjörum við okkur þó ekki seka í hjer fyrir vestan. Mjer kom því ekki til hugar að gjöra neina „leiðrjetting". Hvað átti jeg líka að leiðrjetta?

Mig furðaði stórlega á þessari grein í „Kbl". Jeg átti von á öllu öðru. Jeg átti von á nýju „innleggi", nýjum gögnum, nýrri málsvörn. Ummælum mínum var eðlilegt, að „Kbl." hefði svarað á þá leið, að það hefði ætlað að flytja lesendum sínum fyrirlestur síra Helga, en því miður hefði það ekki getað látið sig gjöra. En þegar vonin var úti um þennan fyrirlestur, hefði mátt taka eitthvað af greinum þeim, sem áður hafði verið synjað upptöku og tekið höfðu í sama strenginn og þeir síra Lárus og síra Helgi. En það virðist hafa gleymzt.

Til þess enginn misskilji orð mín, skal jeg taka það fram, að jeg er sannfærður um, að ritstjóri „Kbls." hefur átt von á fyrirlestri síra Helga og hefur ætlað sjer að taka hann; það er ekki

að neinu leyti honum að kenna, að sá fyrirlestur hefur ekki komið fyrir almenningssjónir, heldur eru til þess aðrar ástæður. Um þetta ágreinings-atriði hefði öllum verið kært að heyra síra Helga tala, — hann, sem um svo langan tíma hefur borið ægishjálm af öðrum íslenzkum guðfræðingum. En öllum er kunnugt, hvernig hann lítur á þetta mál. Hann fyllir þeirra flokk, sem segja, þegar verið er að ræða um eilífa fordæming: „Hann (þ. e. frelsari vor Jesús Kristur) sagði það sjálfur.“ það er honum nóg. þeir einir vita líka fótum sínum forráð í trúarlegu tilliti, er sagt geta við hvert atriði játningar sinnar: „Hann sagði það sjálfur!“ Jeg tek það fram sem áminning til sjálfs mín ekki síður en annara.

Fr. J. Bergmann.

S Á L M U R.

Eptir síra *Lárus Halldórsson.*

Jeg á þá trú, sem þrótt í þrautum vekur
og þrek, að berjast synd og dauða mót,
og alla burtu hræðslu skugga hrekur,
og hjarta mínu veitir fulla bót.
þá trú mjer gafstu, Jesú góði;
þú gróðursettir hana' á jörð með þínu blóði.

Jeg á þá von, sem von er allri meiri,
og vekja fögnuð má í brjósti mjer,
að eptir árin færri eða fleiri
jeg fái hvíld með ljóssins helgum her.
þá von mjer gafstu, son guðs sæti,
þú syndugs manns og engla æðsta eptirlæti.

Jeg á þann kærleik, aflið lífsins mesta,
sem eitt fær sigrað dauðans sterka mátt,
á himni' og jörðu hlutskiptið hið bezta,
sem helgar, blessar allt með friði' og sátt.
Hjer Jesú Krists um kærleik ræðir,
er kærleikann með trú og von í hjörtum glæðir.

Jeg á þann frið, sem ekkert raskað getur;
hann innst í sálu hefur bústað sinn.
Þann frið mitt hjarta mest af öllu metur,
því, mildi drottinn, það er friður þinn.
Af kærleik friðinn Kristur gefur;
með kærleik, trú og von og friði hann oss vefur.

4. jan. 1893.

ÞÝÐING JESÚ UPPRISU.

PRÉDIKAN

út af Lúk. 24, 13—35, flutt í Fyrstu lútersku kirkju í Winnipeg síðast liðið páskadagskvöld (2. Apr.) af ritstjóra „Sam.", J. Bj. *)

Páskahátíðin er komin, og með henni oss öllum enn einu sinni á hinni jarðnesku æfi vorri upprunninn hinn dýrðlegasti, bjartasti, fagnaðarríkasti dagr, sem til er á árinu. Hann er svo bjartr, þessi hátíðardagr, að þó himininn á þeim degi eðlilega, eins og á öllum öðrum dögum, geti á þeim eða þeim staðnum verið hulinn þykkum skýflóka, allt loftið alskýjað, þá geta samt augu vor horft í gegn um hina skýjuðu hvelfing, horft út fyrir gjörvalla heimsvíðáttuna, burt úr tímanum og inn í hina endalausu eilífð, og þar sigrihrósandi og vonglaðir skoðað guðs dýrð. Hann er svo einkennilega bjartr, þessi blessaði drottins dagr, að þó að kvöldsett verði á honum, eins og öllum öðrum dögum, og nóttin að honum útlíðanda, eins og á hverjum öðrum ársins sólarhring, breiði sig út yfir láð og lög, þá er vanalegr, tilsettr tími er kominn, þá getr mannsaugað eins fyrir því horft út fyrir öll jarðnesk endimörk og í tilbeiðslu og lofsyngjanda þakklæti séð guð almáttugan hátt, hátt uppi í hans eilífu dýrð. Hún

*) Eg var af ýmsum margbeðinn að láta prédikan þessa, eftir að hún var nýflutt, koma út á prent í „Sam." eða öðru vísi. Eg ætlaði þó ekki að verða við þessari áskoran, þangað til nú, er eg heilsufars míns vegna hefi eigi ástæður til að senda neitt í blaðið, er sérstaklega eðr beinlínis sé fyrir það ritað. Svo beiðendrnir fá þá vilja sinn. Gefi drottinn, að þeir og aðrir lesendr „Sameiningarinnar" fái lesið ræðuna sér til trúarlegrar uppbyggingar.

Park River, N. Dakota, 5. Jún. 1893.

Jón Bjarnason.

er svo einkennileg og einstakleg, birtan, sem skín út frá páskahátíðinni og sem guð hefir klætt hana í eins og annað fat, að fyrir þá birtu getr jafnvel hin dimma nótt í náttúrunni og mannlífinu orðið sem dagr, ljómandi sólskinsdagr. Og það er meira að segja fyrir ljósið, er leiftrar út frá páskahátíðinni, einatt auðveldara frá myrkum mannlífsstöðvum, úr dimmu jarðnesku náttmyrkrinu, að sjá og skoða hina guðlegu dýrð inni í eilífðinni, heldr en um hádag eða þá er ekki ber neinn skugga yfir jarðlífstilveruna, þar sem maðr er staddr. Það er andleg birta, guðs eigin kærleiksbirta, sem páskahátíðin æfinlega kemr með, og oss er aldrei eins auðgefið að taka eftir henni eins og eftir að degi er tekið að halla, nóttin tekin til að umkringja mann, og hið náttúrlega sólarljós þannig ekki að neinu leyti getr villt fyrir. Það er mannssálinni ósjálfrátt að fælast myrkrið í náttúrunni. Litlu blessuð börnin fara að gráta, ef þau eru skilin ein eftir í myrkrinu. Og þó er oss öllum hitt enn meira kunnugt, að þá er nótt verðr í voru eigin lífi, þá er mótlæti og kross steðjar að, sál vor stödd mitt uppi í sinni píslarsögu, vill þessi sama vesalings sál fyllast ótta og angist. En samt stendr hitt eins guðlega og gleðilega fast fyrir því, að aldrei tökum vér eins vel eftir hinu bjarta fagnaðarefni, sem ár og síð og alla tíð streymir út frá páskahátíðinni, eins og einmitt á slíkum dimmum mótlætis-nóttum í vorri eigin æfisögu. Eða ef einhverjir í hópi minni núverandi tilheyrenda hafa ekki sjálfir enn upplifað neina þvílíka nótt, ekki enn sjálfir neitt verulega haft að segja af mótlæti, þjáningum eða sorg, þá, til þess að ganga úr skugga um það, sem eg sagði, líti þeir í kring um sig og athugi, hvort það muni ekki fremr hafa verið á hinum dimmu en björtu tíðum æfinnar, fremr í mótlætinu en í meðlætinu, að þeir menn, sem nú hafa næmast auga fyrir hinni himnesku dýrð guðs, lærðu að meta og elska hið yfirnáttúrlega ljós, sem páskahátíðinni tilheyrir og er henni æfinlega samferða. Gangið til allra þeirra manna, sem þér þekkið bezt kristna, mest með hugann á himnum, næst guði í gjörvöllu lífi sínu, og munuð þér sannfærast um, að það var langhelzt á hinni dimmu raunatíð þrenginganna, að birtan frá páskaevangelíi kristilegrar kirkju skein inn í sálir þeirra með sínum fullkomna guðlega ljóma. — Fjarri sé því, að eg með allan minn margreynda veikleik, að því er til

trúarinnar kemr, láti mér detta í hug að fara að prédika sjálfan mig; en það skal eg engu að síðr segja nú, með hinn himneska gleðiboðskap páskahátíðarinnar í huga mér, að eg get hiklaust vitnað það af eigin lífsreynslu frammi fyrir öllum þessum söfnuði, að dýrðin drottins guðs almáttugs, sem opinberaðist og streymdi inn í hinn jarðneska mannheim með undri hins fyrsta kristna páskadags, sést fyrst með sinni fegrstu og fullkomnustu birtu, þá er mannssálin er stödd í skuggadal dauðans. Og er eg hugsa um þetta með lofgjörð í hjartanu fyrir þá náð, að hafa á hinni dimmustu mótlætisnótt séð sól hins eilífa frelsanda kærleika roða á fjöllunum framundan mér í tímanum, þá skal eg láta vera að telja það neitt óheppilegt eða illa við eiganda, að vér í þetta skifti minna eigin kringumstæðna vegna höldum vora aðalpáskaguðsþjónustu að kvöldi dags í staðinn fyrir að morgni, eins og vanalegt er út af því ógleymanlega atviki, að páskadagsundrið, upprisan drottins vors Jesú Krists, var samfara upprennandi sólu þennan fyrsta mikla drottins dag. Það var að kvöldi þess dags, að hin inndæla angrblíða páskalexía gjörðist, sem eg hefi fyrir texta. Það var á hinu fyrsta páskadagskvöldi í sögu kristilegrar kirkju, að frelsarinn nýupprisinn slóst í för með hinum tveimr lærisveinum sínum, er þeir á milli ótta og vonar, hins hræðilegasta ótta og hinnar gleðilegustu vonar sem hér um bil er unnt að hugsa sér, ráfuðu fótgangandi út úr hinni helgu borg, þar sem hin mikla harmsaga hafði svo nýlega gjörzt, til hins litla þorps þar úti á landsbyggðinni. Hann gefur sig á tal við þá um hið óskiljanlega sorgarefni, sem fyllti huga þeirra og sem þeir höfðu sjálfir verið að skoða hvor með öðrum; en þeir þekktu hann ekki. Það var unaðsfullt aðdráttarafl í orðum hins óþekkta manns, og þótt hann ávítaði þá fyrir fávizku og trúartregðu, þá brunnu samt hjörtu þeirra af einhverri slíkri sælutilfinning mitt í sorginni, að það var eins og guð almáttugr, friðarins og huggunarinnar og vonarinnar eilífi drottinn, væri þarna hjá þeim — eins og hann líka í sannleika var, þótt augu þeirra væri svo haldin, að þeir um hríð gátu eigi þekkt hann. Aldrei fyr á jarðríki höfðu eyru dauðlegra manna heyrt eins fagnaðarríka og vonarfulla prédikan og þá, er hinn óþekkti samferðamaðr boðaði þessum tveim. Aldrei fyr hafði þvílíkt ljós ljómað út frá ritningum gamla testamentisins svo að segja frá

upphafi til enda eins og nú, er hann, þessi óþekkti maðr, fór að tala. Aldrei höfðu spádómar hinna miklu guðsmanna frá liðnum öldum um hinn fyrirheitna Messías legið eins opnir fyrir leitandi og náðarþurfa mannssálum eins og í þetta skifti, er hann útlagði fyrir þeim þessar helgu ritningar. Við orð hans í þetta sinn var eins og allr sá spámannlegi boðskapr ummyndaðist gjörsamlega, svo að nálega hvert orð og hver lína varð að himneskri, guðlegri svalalind, þar sem sá boðskapr áðr, er hann í huga þeirra var settr í samband við hina hræðilegu nýafstöðnu harmsögu, hina grátlegu píslarsögu lærimeistara þeirra, Jesú frá Nazaret, nálega hafði tekið frá þeim alla von, rétt eins og varpað þeim út á andlega dauðans eyðimörk. Þvílík orð! Þvílík biblíuþýðing! Þvílík blessuð ummyndan á hinu sárasta sorgarefni til inndælustu fagnaðartíðinda! Þvílík huggun! Þvílíkt ljós yfir almyrkvaða tilveruna! Þvílík himnesk sending, að fá annan eins mann í för með sér einmitt þá, er elskandi, áhyggjufullum, syrgjandi, dauðhræddum mannshjörtunum lá svo mikið á! — Áðr en þeir vita af, eru þeir komnir fast að þorpinu, sem þeir ætluðu til. En hve undr fljótt hafði tíminn liðið, og nú verða þeir að missa hann, því það leit út fyrir að hann ætlaði lengra. Það var farið að verða kvöldsett, og hið vaxanda rökkr minnti þá óðar aftr á sorgarefnið mikla. Það hafði þennan örstutta tíma, sem hann var með þeim, fengið yfir sig blessaða huggunarbirtu, en sú birta myndi með nóttinni upprennandi brátt hverfa aftr, rétt eins og þegar stjörnuhrap verðr, óðar en hann væri burtu frá þeim. Og svo kemr þá bœn þeirra til hans svo undr náttúrlega: „Vertu hjá oss, því að kvölda tekr og á daginn líðr.“ Hún var þeim veitt, þessi bœn. Hann fór með þeim inn í þorpið, settist til borðs með þeim, og er hann blessaði brauðið við máltíð þessa, braut það og deildi því meðal þeirra, opnuðust augu þeirra, svo þeir þekktu hann. Nú er þeim óhætt, þó að hann skilji við þá líkamlega, því að nú er albjart orðið í sálum þeirra. Sól réttlætisins er þeim fyrir fullt og fast upprunnin og sendir hjeðan í frá sína mildu vonargeisla inn í sálir þeirra. Þeir hræðast eigi lengr myrkrið og nóttina, er, samkvæmt því, er hinn krossfesti og upprisni frelsari hafði sagt fyrir, lá fyrir þeim öllum, lærisveinunum, meðan þeir voru að grundvalla ríki hans í heiminum. Í sólarljósi upprisunnar sáu þeir hann veranda

með sér andlega allt til enda, eins og hann á þessu fyrsta páskadagskvöldi hafði verið þeim samferða milli Jerúsalem og Emmaus, þó að þeir þá ekki þekktu hann. Með sólarljós upprisunnar yfir sálum sínum geta þeir allir, lærisveinarnir, í voninni sigrihrósandi, þá er tíminn er kominn, gengið fram á móti heimsmyrkrinu og inn í það, hvervetna heilsandi upp á frelsisþurfa, syndum og sorgum hlaðna menn með hinni fagnaðarríkustu kveðju, er heyrzt hefir á jarðríki: „Drottinn er sannarlega upprisinn!“

Eg byrjaði mál mitt með að segja, að í dag væri dýrðlegasti, bjartasti og fagnaðarríkasti dagurinn á árshringnum, og svo hefi eg gjört almenna grein fyrir því, hvers vegna dagr þessi má skoðast þannig. það er upprisuevangelíum mannkynsfrelsarans Jesú Krists, sem gjört hefir þennan hátíðardag að hinum mikla drottinsdegi, konunginum á meðal allra ársins daga, virku daganna, sunnudaganna og allra annara hátíðardaga. Ef vér, eins og svo vel á við, viljum líkja hinum ýmsu drottinsdögum og öðrum kristilegum hátíðum ársins við fjallhnúka, er rísa upp frá láglendi jarðarinnar, það er að segja láglendi því, sem vér erum staddir á meðan vér á hinum svoklölluðu virku dögum stöndum mitt uppi í líkamlegri vinnu vorri fyrir daglegu brauði, — þá er þennan mikla drottinsdag, páskadaginn, að skoða sem himingnæfanda fjalltind, sem nær hátt upp yfir alla hina fjallhnúkana, rétt eins og einn heimsfrægr tindr í Himalaja-fjöllum gnapir upp yfir hverja einustu aðra nýpu í því stórkostlegasta og hátignarlegasta fjallakerfi á gjörvallri jörðinni. það er bjart uppi á öllum þessum andlegu fjöllum tímans — sunnudögunum og öðrum kristilegum hátíðardögum, — bjart fyrir þá sök, að það eru stöðugir guðsþjónustudagar víðsvegar um hinn kristna heim, dagar, sem sérstaklega eru helgaðir boðskap hins kristilega fagnaðarerindis, dagar, sem friðað er um af frelsisorði drottins, svo að þreyttar og mœddar sálir syndugra manna geta þá fullkomlega notið hinnar blessuðu hvíldar í guði. En páskadagrinn er að því leyti frábrugðinn öllum hinum sunnudögunum og hátíðardögunum, að frá honum einum fá þeir allir hina himnesku birtu sína, rétt eins og pláneturnar í sólkerfi voru frá hinni sameiginlegu sól þeirra. Hann er faðir þeirra allra. Hann úthellir sínu bjarta ljósi yfir þá alla. Hugsið yðr allrasnöggvast,

að páskadagrinn með sínum inndæla boðskap um upprisuna drottins Jesú væri allt í einu horfinn burt úr jarðlífstilverunni og kristilegri kirkju. Það myndi þýða nákvæmlega hið sama fyrir oss kristna menn og mannheiminn í heild sinni eins og ef sól vor hin náttúrlega væri tekin burt af himninum. Það yrði aldimmt þá á jarðríki. Það yrði andlegr dauði, þar sem nú er kristilegt líf. Dagrinn, sem hófst hjer niðri í lágum jarðarbyggðum með frelsara heimsins, drottni Jesú Kristi, yrði að nótt, jafn-dimmri dauðanótt og grúfði yfir löndum og þjóðum á hinum fornu heiðindómsöldum og grúfir enn yfir, hvervetna þar sem hinn krossfesti og upprisni Jesús er mannssálunum enn óþekktr. Hvað var það, sem hinir tveir lærisveinar texta vors á kvöldi þessa hátíðardags kviðu svo sárlega fyrir og fylltust þvílíkrar angistar út af, áðr en hinn óþekkti maðr slóst í för með þeim þar á landsbyggðinni fyrir utan Jerúsalem? Þeir kviðu fyrir því, að sú blessuð sólarbirta, sem þeir fengu yfir sálir sínar um leið og þeir í trú, von og kærleika gengu Jesú á hönd sem lærisveinar hans, en sem þeir misstu á svo grátlegan hátt við dauða hans, myndi aldrei aftr yfir þá geta komið. Þeir kviðu fyrir nótt vonleysisins, sem óumflýjanlega hefði af því leitt, hefði frelsarinn þeirra og vor aldrei upprisið frá dauðum. Og þessari sömu örvæntingarnótt mættum vér allir með gjörvallri kristninni kvíða og kveina út af, svo framarlega sem vantrúnni og kristindómshatrinu tekist að slökkva hið guðlega ljós, sem upprisuevangelíum páskahátíðarinnar forðum kveikti hér á jarðríki og nú eftir allar þessar mörgu aldir lýsir inn í sálir milíóna af mönnum víðsvegar um löndin meðsömu blessaðri vonarbirtunni einsog í hinum upphaflega smáhópi Jesú lærisveina, þá hvað glaðast, er öll önnur ljós eru útslokknuð.

Það er stundum spurt að því, hvað í trúarlegu tilliti útheimtist til þess að geta verið kristinn maðr; því það er oftast gengið út frá því, eins og líka rétt er, að þó að sá eða sá maðrinn hafi rangan skilning á ýmsu í guðs orði biblíunnar og kristindómsins, hafi að einhverju leyti villzt á ýmsum atriðum trúarlærdóms vors, þá hljóti hann þó að geta verið kristinn maðr. Auðvitað munu allir vel uppfræddir kristnir menn hafa hugmynd um það, að nálega hver minnsta afbökun á hinu opinber-

aða orði drottins geti, ef illa er með farið, orðið til þess, að sá maðr, sem slíkt á heima hjá, missi sinn kristindóm, verði viðskila við frelsarann, hætti að vera kristinn maður. En um slíkt er eiginlega ekki að rœða í þessu sambandi, heldr um hitt, hvað það sé, sem undir öllum kringumstœðum þarf að vera trúarleg eign hvers einasta manns til þess hann í sannleika megi kristinn nefnast. Það er sama sem að spyrja, hvað sé aðalatriði kristinnar trúar, og um leið undirstaðan undir gjörvallri kristindómskenningunni. Það liggr aldrei nær að athuga þetta en einmitt á vorri kristilegu páskahátíð, með því að hátíð þessi sjálf kemr beinlínis með svarið. Upprisan drottins vors Jesú Krists, það er hún, sem frá upphafi hefir verið meginatriði kristinnar trúar og æfinlega mun verða. Það er upprisan frelsarans, sem gjörvallr trúarlærdómr kristilegrar kirkju hvílir á eins- og ómissandi guðlegri undirstöðu. Það er upprisan drottins Jesú, sem innsiglar guðs orð allt í heilagri ritning vorri frá fyrstu bók Mósesar í gamla testamentinu til Opinberunarbókarinnar í nýjatestamentinu og staðfestir það sem eilífan, óhagganlegan, guðlegan sannleika. Það er upprisan drottins Jesú, sem til daganna enda lætr hið spámannlega orð frá aðventutíð hins gamla sáttmála fá yfir sig sömu guðlegu sannleiksbirtuna eins og það fékk yfir sig fyrir trúarsjón hinna tveggja á páskadagsgöngu þeirra, eftir að hinn upprisni sjálfr hafði slegizt í för með þeim og tók til að útskýra þetta sama guðs orð. Fyrir upprisuna drottins varð hin grátlega píslarsaga Jesú að eilífum gleðiboðskap og guðlegri huggunarlind fyrir allar syndum og sorgum hlaðnar mannssálir. Án upprisunnar hefði gjörvallt guðs orð heilagrar ritningar reynzt tál, gjörvöll hin helga saga trúar vorrar reynzt tál, allt líf spámannanna og postulanna reynzt tál, og það, sem mestu, öllu, varðar — gjörvallt líf frelsarans sjálfs, öll hans kenning, allar bœnir hans, öll hans fyrirheit, öll hans kvöl og allr hans óumrœðilegi kærleikr til vor syndugra manna — allt, allt orðið hið sárgrætilegasta tál, sem saga mannkynsins á til í eigu sinni. Allt, sem vér köllum heilagt og guðlegt, félli og yrði eilíflega að engu, ef upprisan frelsara vors sannaðist að vera ósannindi, eins og vantrúin er að reyna til að slá föstu í meðvitund manna. Og þess vegna vitnar líka Páll postuli (í 1. Kor. 15): „Ef Kristr er ekki upprisinn, þá er kenning vor ónýt og trú yðar líka ónýt. En vér reynumst þá og

ljúgvottar guðs, þar eð vér höfum vitnað um guð, að hann hafi uppvakið Krist, er hann ekki hefir uppvakið".

Hún var þeim öllum postulunum, upprisan drottins vors, aðalsönnunin og hið guðlega innsigli þess, að það trúarinnar orð, sem þeir í Jesú nafni prédikuðu bæði Gyðingum og Grikkjum og létu svo síðast flestallir lífið fyrir, væri heilagr sannleikr frá guði. Og hið sama innsigli mun þetta undr allra guðlegra undra halda áfram að vera svo lengi sem talin verða aldir og ár hér í tímanum. Þessvegna, þegar postularnir að heilögum anda fengnum yfir sálir sínar á hvítasunnunni hófu sína kristindómsprédikan fyrir hinum ýmsu þjóðum eða mannflokkum heimsins, þá var það upprisan drottins vors Jesú Krists, sem þeir á undan öllu létu vera sitt prédikunarefni. Því eins og það var upprisan, sem sjálfum þeim hafði fœrt heim sanninn um það, að hinn elskaði meistari þeirra hefði verið og væri sá Messías, sem um var spáð í hinum helgu ritningum guðs útvöldu þjóðar, eins boðuðu þeir tilheyrendum sínum, hvar sem þeir voru að prédika, þetta mikla undr páskahátíðarinnar sem hina algildu sönnun fyrir því, að með hinum krossfesta Jesú frá Nazaret hefði mannkynið allt í heild sinni eins og líka hver einstök mannssál eignazt guðlegan frelsara frá syndinni, dauðanum og djöflinum. Til að sannfœrast um það, að svona mikla áherzlu lögðu postularnir á upprisu-undrið, þarf ekki annað en líta nálega hvar sem vill í bréf þau, er eftir postulana liggja í nýja testamentinu. Eg hefi þegar tilfœrt hin sterku orð Páls postula úr hinu fyrra bréfi hans til Korinþumanna, og ætla eg í þetta skipti að láta það nœgja. Þar á móti skal eg í þessu sambandi minna á það, þótt eg búist við að það sé flestum í söfnuði þessum kunnugt, að sú kristilega hátíðin, sem til varð í kirkju drottins á undan öllum öðrum, var einmitt þessi, er vér höldum í dag. Og er hún var til orðin, þá smásaman fœddust út af henni allar hinar kristilegu hátíðirnar á árshringnum, fyrir utan alla hina svo kölluðu drottins daga ársins, sem þá líka í fullkomnum og eiginlegum skilningi gátu heitið sunnudagar.

Allt þetta, sem eg nú hefi tekið fram, sýnir nœgilega, að evangelíum páskadagsins er réttilega að skoða sem hið mikla meginatriði hins kristilega trúarlærdóms. Vér getum líkt hinum ýmsu trúaratriðum kristindómsins við limina á mannlegum

líkama, og bendir þá samlíking sú á þann mikilsverða sannleik, sem reyndar því miðr oft vill gleymast jafnvel innan sjálfrar kirkjunnar, að hinir einstöku lærdómar trúar vorrar standa í lifanda sambandi hver við annan, svo að sé einhver einn slíkr lærdómr látinn falla burt úr trúarmeðvitund vorri eða sé strykaðr út úr trúarjátningunni, þá þýðir það nákvæmlega hið sama eins og ef einhver limr, fótr eða hönd, væri höggvinn af líkama vorum. Það er ekki sagt, að líkaminn missti lífið fyrir það, þótt vér værum þannig limlestir. Það lifa margir, þótt þeir verði fyrir þessu, en þeir lifa að eins sem fatlaðir menn. Og eins eru líka innan kirkju drottins til svo eða svo margir andlega fatlaðir menn út af því, að þeir hafa skorið burt úr trúarmeðvitund sinni eitt eða fleiri trúaratriði, sem í nánu lífssambandi standa við hið kristilega fagnaðarerindi í þess fullkomnu heild. Og aftr er vert að muna eftir því, að eins og á stundum ekki þarf annað en litla nálarstungu einhversstaðar á mannlegum líkama til þess að af því verði bráðdrepanda dauðamein, eins þarf einatt ekki nema smáafbökun á einhverju guðs orði kristilegrar opinberunar til þess að undirgrafa trúarlífið gjörsamlega og framleiða þar ólæknanda andlegan sjúkdóm og dauða. Það getr þannig farið illa fyrir þér, maðr, ef þú á þennan hátt meiðir eða særir kristnu trúna þína. Enginn sér þar algjörlega fyrir afleiðingarnar nema hinn alltsjáandi guð einn. En hitt á hverjum kristnum manni að vera auðséð, að láti einhver hið huggunarríka undr Krists upprisu týnast burt úr meðvitund trúar sinnar, slái einhver stryki vantrúarinnar yfir vort blessað páska-evangelíum, þá þýðir það í andlegu tilliti hið sama fyrir hann eins og það myndi þýða fyrir líkamlegt líf hans, ef stungið væri spjóti í hjarta hans eða kúlu skotið í gegnum heila hans. Því að það sem heilinn og hjartað er á meðal limanna eða líffœranna á mannlegum líkama, það er upprisan drottins vors Jesú Krists á meðal hinna ýmsu trúarlærdóma kristilegrar kirkju.

Svo prófi þá hver einstakr yðar, sem hingað hefir leitað í drottins hús á þessu páskadagskvöldi, trúna sína og hinar andlegu ástœður sínar með upprisu-evangelíinu drottins vors og frelsara. Ef þú í trú og ást heldr þessu evangelíi föstu í sálu þinni, þá skal myrkr syndarinnar, dauðans og grafarinnar ekki

verða þér hræðilegt, því þú átt þá í andlegri eigu þinni ljós, sem þér er óhætt með að ganga út í dimma nóttina, og það skal verða himnesk friðandi birta yfir jafnvel þyngstu lífsreynslunni í þinni eigin æfisögu og yfir öllum þínum sárustu raunaspurningum. En sé þetta evangelíum farið, rekið á dyr eða glatað, úr sálu þinni, þá er öll þín trú þar með orðin að engu, og jafnvel það, er þú telr þína œðstu lífsgleði, áðr en minnzt varir orðið þitt hræðilegasta og sárgrætilegasta sorgarefni.

Rétt í því frelsarinn gaf upp andann á krossi sínum á Golgata, heyrðu þeir, sem umhverfis krossinn stóðu, þessi orð af vörum hans: það er fullkomnað. Enginn skildi þá, hvað í þeim orðum lá. Þau sýndust þá að eins þýða það, að nú væri loksins þessar ógrlegu kvalir á enda. En eftir að páskadagsundrið var framkomið og ástvinir hins krossfesta höfðu fengið ljós upprisunnar yfir sálir sínar, fengu þeir hinn rétta og fullkomna skilning á þeim dularfullu orðum. Allt, sem um hinn fyrirheitna Messías hafði í Ísrael verið spáð í gegnum allar gamlatestamentis-aldirnar, öll fyrirheitin frá almáttugum guði um sending mannkynsfrelsara í fylling tímans, öll hin helga saga guðs útvöldu þjóðar, allt hið guðlega vonarorð hinna fornu, helgu ritninga og spámannlegu sendiboða — allt var það nú í dauða Jesú á guðlegan hátt staðfest og í hverju einasta smáatriði fullkomnað. Nú loksins sást það til fulls, hvert allt þetta mikla og leyndardómsfulla í hinni heilögu sögu hafði stefnt. Það var nú guðleg birta yfir því öllu saman. Ljósið frá hinni opnuðu gröf drottins streymdi til baka yfir allar hinar liðnu aldirnar. Og er það ljós hafði kveikt verið af hendi hins almáttuga, þá var sem upprisuundrið sjálft bergmálaði þetta sama andláts orð frá hinum deyjanda mannkynsfrelsara: „Það er fullkomnað.“ Og bergmálið ómaði um leið sem spádómr, náandi út yfir allar ókomnar aldir, boðandi það, að þá er upprisu-evangelíið ljómaði í hjörtum trúaðra, þá myndi guð kærleikans líta svo á sem allt það, er lögmál drottins heimtar af syndugum manni, væri fullkomnað fyrir hans sakir, er fyrir syndugt mannkyn dó heilögum dauða á krossins tré á Golgata.

Eg líkti hinum kristilegu helgidögum vorum áðan við fjöllin á yfirborði jarðarinnar og páskahátíðinni við þann fjalltind, er hæst gnæfir í loft upp af öllum vorum jarðnesku fjöll-

um. Á þeim göfuga og guðlega fjalltindi guðs erum vér þá staddir nú við þessa páskaguðsþjónustu vora. Eitt göfugt trúarskáld í landi vors mikla Lúters, Karl Gerok, sem nú fyrir skömmu er látinn, hefir meðal sinna mörgu dýrðlegu kristindómsljóða orkt heilan flokk söngva út af ýmsum hinna frægu fjalla, er nefnd eru í heilagri ritning sem helgar stöðvar guðlegra viðburða í sögu hinnar kristilegu opinberunar. Af slíkum háum helgistöðum skal eg nú að eins minna á Sínaí, þar sem Móses tók við lögmáli guðs, Nebó, þaðan er sami mikli guðsmaðrinn fékk að renna augum yfir landið fyrirheitna rétt áðr en hann andaðist, Tabor, þar sem Jesú; ummyndaðist fyrir augum kærustu lærisveina sinna svo klæði hans urðu björt eins og snjór og andlit hans ljómaði í himneskri dýrð, hið ónefnda fjall, þar sem Jesús hélt sína ógleymanlegu fjallrœðu, hið ónefnda fjall, þar sem hann var heila nótt á bœn til guðs, Golgata, þar sem hann hékk á krossinum og gaf upp andann, og Olíufjallið, þar sem hann á pálmadagsinnreið sinni til Jerúsalem grét yfir ókomnum örlögum borgarinnar, og þaðan er hann allra síðast, þá fyrir upprisuna dýrðlegr orðinn, sté upp til himins, í viðrvist lærisveina sinna fagnandi og skýið tók hann frá augum þeirra. Frá hinum andlega fjalltindi, sem vér nú erum staddir á út af upprisuevangelíinu frelsara vors Jesú Krists, getum vér í einu horft yfir alla þessa og alla aðra háa staði í æfisögu Jesú og hinni helgu sögu yfir höfuð að tala. Dýrð guðs er yfir þeim öllum, þá er á þá er horft í ljósi Jesú upprisu. Og um leið fœrast allir slíkir helgistaðir trúuðum mannsaugunum nær og nær, þar til þeir jafnvel rétt eins og renna saman í eitt, svo að hinar himingnæfandi andlegu stöðvar, þar sem vér erum staddir á þessu háheilaga kvöldi og sem upprisuevangelíum hins krossfesta Jesú Krists hefir látið verða til, eru undir eins fyrir sjálfa oss orðnar að nýju Sínaí, þar sem gjörvallt kærleikslögmál guðs blasir við oss í sinni vormildu dýrð, að nýju Nebó með óhindruðu útsýni inn í hið fyrirheitna land vort á himnum, að nýju Tabor, þar sem allt hið sorglega og erviða í vorri eigin æfisögu birtist augum vorum svo gleðilega ummyndað og heimsins grátlegasta sorgarsaga orðin að heimsins mesta gleðiboðskap, og enn fremr að nýju Golgata, en hinar dimmu dauðastöðvar þar eru nú orðnar að björtu höfuðbóli lífs og vonar. Ef tárin koma

fram í augu vor út af hinu ýmsa grátlega í jarðlífshögum vorum, þá er enn fremr sem vér séum með Jesú staddir á fjallinu, þar sem hann grét yfir Jerúsalem; en fjallið breytist óðar í heilagt Olíufjall uppstigningarinnar. Í upprisuljósi drottins Jesú þorna sorgartárin brátt og vér förum ósjálfrátt fagnandi að mœna til himins og sálir vorar stíga með honum tilbiðjandi upp þangað, þar sem vér fyrir hans náð vitum að er vort rjetta föðurland. Og svo verðr oss áþreifanlegt, að vér erum staddir á prédikunarfjallinu drottins, því það óma nú í eyrum vorum óteljandi raddir, sem boða oss, syndugum og náðarþurfa, blíðan boðskap guðlegrar fyrirgefningar og miskunnar. „Þegar eg verð hafinn frá jörðu, mun eg draga alla til mín“ — segir Jesús (Jóh. 12,32). Allir hinir lágu staðir guðsbarna lyftast með þeim sjálfum upp og verða í ljósi Jesú upprisu að dýrðlegum hæðum, sem svo jafnskjótt fœrast nær hinu andlega fjalli, sem vér erum staddir á á páskadaginn, og renna óðar saman við það. Og út frá allri þessari inndælu opinberan getr þá hið andlega háfjall, sem páskadags guðspjallið hefir látið rísa upp frá jarðlífsláglendinu og flogið með öll guðsbörn upp á, ekki annað en breytzt í virkilegt bœnarfjall fyrir hvern einasta kristinn mann. Með öll hin mildiríku fyrirheit hinna heilögu biblíuorða guðs í upprisuljósi páskaevangelíisins getr jafnvel hin veikasta trú og hið brothættasta mannshjarta ekki látið vera að biðja heitt og átakanlega fyrir sér og sínum, mannfélaginu sínu og kirkjunni sinni, og jafnvel fyrir syndugum og stríðanda mannheiminum öllum í einni heild — biðja með tilliti til myrkrsins og kvöldskugganna á hinu jarðneska raunalandi líkt og hinir tveir lærisveinar texta vors á kvöldi hins fyrsta páskadags — biðja til Jesú út af óttanum fyrir því að verða undir dimma nóttina viðskila við hann: Vertu hjá oss, því að kvölda tekr og á daginn líðr!

Ef þér, syndugir menn, hafið hann, hinn upprisna frelsara, sjálfan með á pílagrímsförinni, sem eftir er, þá skal sú ferð heppnast, og hvorki kross né kvöl, hvorki sorg né mœða, hvorki sjúkdómr né fátœkt, hvorki dauðinn né grafarmyrkrið verða yðr til vansælu eða farartálma. Með upprisuljósið drottins yfir sálum yðar skulu allar ófœrur þessa jarðneska lífs verða að fœrum og farsælum brautum til eilífs lífs. Amen.

FRUMVARP

til safnaðarlaga fyrir söfnuði hins ev. lút. kirkjufjelags Ísl. í Vesturheimi, samþykkt af kirkjuþingi þess sumarið 1887 og lítið eitt aukið á kirkjuþinginu 1892.

I. Nafn safnaðar vors er........

II. Trúarjátning.

1. Guðs orð, eins og það er opinberað í hinum kanonisku bókum ritningarinnar, er hin sanna uppspretta og hið fullkomna lögmál fyrir kenning trú og hegðun safnaðarins.

2. Söfnuðurinn játast undir lærdóm heilagrar ritningar á sama hátt og hin lúterska kirkja á Íslandi í trúarjátningarritum sínum.

3. Söfnuðurinn skal vera í sambandi við hið lúterska kirkjufjelag Íslendinga hjer í landi, sem fylgir sömu trúarjátning og hann.

III. Kirkjusiðir.

Með tilliti til hátíða og helgihalda og annarra kirkjusiða skal söfnuðurinn haga sjer eptir því, sem tíðkast í hinni lútersku kirkju hjer í landi, að svo miklu leyti sem honum þykir við eiga.

IV. Safnaðarlimir.

1. Þeir, sem gjörast vilja limir safnaðarins, skulu gefa sig fram við prestinn eða einhvern af fulltrúum safnaðarins, og skal þeim heimilt að taka í söfnuð hvern þann, er fullnægir eptirfylgjandi skilyrðum:

a) að hann sje skírður og fermdur,
b) hegði sjer kristilega,
c) samþykki og undirskrifi lög safnaðarins,
d) skuldbindi sig til að greiða fje til þarfa safnaðarins eptir því, sem efni og kringumstæður leyfa.

2. Börn þeirra, sem í söfnuðinum standa, skal hann annast um að fái kristilega fræðslu og uppeldi.

V. Rjettindi.

1. Söfnuðurinn hefur vald til að skera úr og skipa fyrir í öllum safnaðarmálum. Afl ræður úrslitum á fundum.

2. Fermdir safnaðarlimir hafa málfrelsi á fundum safnaðarins. Þeir, sem eru átján ára að aldri og uppfylla skyldur þær, sem til eru teknar í IV. 1., hafa atkvæðisrjett, en kjörgengi að eins þeir, sem eru tuttugu og eins árs. Þó verða nýir safnaðarlimir að hafa staðið einn mánuð í söfnuðinum áður en þeir geta haft atkvæðisrjett eða kjörgengi.

VI. Embættismenn.

1. Embættismenn safnaðarins eru, auk prestsins, fimm fulltrú-

ar (*Board of Trustees*). Fulltrúarnir kjósa forseta, skrifara og fjehirði úr sínum flokki. Auk þeirra skulu kosnir tveir djáknar samkvæmt XII. 1. og tveir endurskoðunarmenn.

2. Söfnuðurinn ræður að eins þann fyrir prest, sem tekið hefur próf í guðfræði, er vígður í hinni lútersku kirkju, er rjettilega kallaður, kunnur að kristilegri hegðun, játast undir sömu trú og söfnuðurinn og ritar nafn sitt undir safnaðarlög þessi.

3. Söfnuðurinn kýs prest á löglega boðuðum safnaðarfundi. Til þess prestur sje löglega kjörinn, verður hann að hljóta þrjá fjórðu atkvæða á fundi. Þó þarf kosning hans að hafa verið borin upp og rædd á næsta fundi á undan.

4. Þegar prestur er ráðinn samkvæmt VI. 2—3 getur söfnuðurinn ekki vikið honum úr embætti, nema hann gjöri sig sekan í ósæmilegu líferni, kenni gagnstætt játning safnaðarins, sje hirðulaus í embætti sínu, þrátt fyrir vinsamlegar áminningar safnaðarins. — Presturinn getur lagt niður embætti sitt innan safnaðarins með tólf mánaða fyrirvara. Hið sama gildir, ef söfnuðurinn vill segja presti upp þjónustu hans.

VII. Skyldur embættismanna.

1. Presturinn hefur sömu störf á hendi og prestar almennt gegna í hinni lútersku kirkju.

2. Fulltrúarnir hafa á hendi framkvæmdarvald safnaðarins. Forseti kveður til nefnda og safnaðarfunda og stýrir þeim. Skrifari hefur á hendi ritstörf safnaðarins. Fjehirðirinn heimtir fjárframlög safnaðarins og varðveitir þau. Greiðir hann fje af hendi samkvæmt ráðstöfun fulltrúanna. Hann skal og skyldur til að halda reikning yfir gjöld og tekjur safnaðarins.

3. Djáknarnir aðstoða prestinn í embættisfærslu hans, sjer í lagi í því að efla og glæða siðgæði og sanna kristni í söfnuðinum og yfir höfuð hjálpa prestinum til að stýra hinum andlegu málefnum safnaðarins.

4. Yfirskoðunarmennirnir skulu halda fund með fulltrúunum og fjehirði safnaðarins tveim dögum fyrir hvern ársfund, til að yfirlíta alla reikninga safnaðarins og leggja fram álit sitt á ársfundinum.

5. Allir þessir embættismenn bera ábyrgð fyrir söfnuðinum.

VIII. Brot.

Brjóti einhver lög safnaðarins eður óvirði hann með breytni sinni, varðar það útrekstri, láti hann sjer ekki segjast fyrir vinsamlegar áminningar, og söfnuðurinn í einu hljóði finni hann sekan við þessa grein.

IX. Um að ganga úr söfnuði.

Ef einhver vill ganga úr söfnuði, gefi hann það til kynna á almennum safnaðarfundi, eða tilkynni það brjeflega prestinum eða safnaðarfulltrúunum og skýri frá ástæðum fyrir því. En um leið

missir hann öll rjettindi og tilkall til eigna safnaðarins. Skyldur er hann þó að greiða af hendi allt það fje, sem hann hefur lofað í þarfir safnaðarins fyrir hið yfirstandandi ár.

X. Gjöld.

Söfnuðurinn skuldbindur sig til að greiða prestinum á ákveðnum gjalddaga laun þau, sem honum og prestinum semur um, sömuleiðis þann skerf, er honum ber að greiða til kirkjufjelagsþarfa, samkvæmt 14. gr. kirkjufjelagslaganna.

XI. Eignir.

Eign þessa safnaðar getur ekki gengið í annara hendur, nema söfnuðurinn ákveði það með tveimur þriðju allra atkvæða. Sundrist söfnuðurinn, heldur sá hluti hans eigninni, sem heldur fast við þessi safnaðarlög.

XII. Fundir.

1. Ársfund sinn heldur söfnuðurinn í janúarmánuði ár hvert, til að kjósa fulltrúa og yfirskoðunarmenn samkvæmt VI. 1., ákveða útgjöld safnaðarins á næstkomandi ári og ræða og ráða úr öðrum nauðsynjamálum. Hina tvo djákna útnefnir presturinn, en fundurinn staðfestir kosning þeirra. Fulltrúar, djáknar og endurskoðunarmenn eru að eins kosnir til eins árs.

2. Auk ársfundarins má halda safnaðarfundi, þegar prestinum og fulltrúunum þykir þörf til bera, eða þegar þess er æskt af tíu atkvæðisbærum safnaðarlimum. Skal hver fundur boðaður með að minnsta kosti sjö daga fyrirvara á almennri samkomu safnaðarins.

XIII. Lagabreyting.

Ekki verður lögum þessum breytt nema tveir þriðju atkvæða á safnaðarfundi samþykki breytinguna; þó þarf hún að hafa verið borin upp og rædd á næsta fundi á undan. En fyrsta lið 2. greinar verður þó aldrei breytt.

Höfðingleg gjöf — $50.00.

Kona ein, sem ekki vill láta nafns síns getið, gaf hinni fyrirhuguðu skólastofnun kirkjufjelagsins í vetur $50.00. Gjöf þessi sýnir veglyndi svo mikið, að væri það víða til meðal fólks vors, mundi skólinn verða reistur innan skamms til ævarandi heiðurs og ómetanlegrar blessunar fyrir þjóðflokk vorn. Drottinn gleðji hana, sem svo hefur gefið af fátækt sinni, og veki upp marga trúaða menn og konur til að breyta eptir hennar lofsverða dæmi. *Fr. J. Bergmann.*

Hjer með auglýsist almennningi víðsvegar um byggðir Íslendinga í Bandaríkjunum og Canada, að ákveðið er, að ársþing hins evang. lútersk kirkjufjelags Íslendinga í Vesturheimi fyrir yfirstandandi ár skal haldið í Winnipeg-bæ hinn 23. júní (föstudag) 1893 og næstu daga. Að afstaðinni guðsþjónustu í kirkju Winnipegsafnaðar, sem byrjar kl. 11. f. m., verður kirkjuþingið sett nefndan dag. Erindsrekar safnaðanna gæti þess, að hafa með sjer á þingið hin lögboðnu skilríki.

Jón Bjarnason
forseti kirkjufjelagsins.

TIL SKÓLANS.— Stefán Jónsson, Grand Forks, $1.00.—Mrs. Dora Wittstruck, Long Pine, Nebraska, $5.oo. — Jón Jónatansson, Seamo, Man. $5.oo.

Kaupendur ,,Sam.“ eru beðnir að fyrirgefa drátt þann, sem orðið hefur á útkomu blaðsins og stafað hefur af veikindum ritstjórans. Þess vegna eru nú maí og júní blöðin látin verða samferða og hefur F. J. Bergmann *redigerað* þau.

Lexíur fyrir sunnudagsskólann; þriðji ársfjórðungr 1893.

1. lexía, sunnud. 2. Júlí: Páll kallaður til Evrópu (Post. gjörn. 16, 6—15).
2. lexía, sunnud. 9. Júlí: Páll í Filippíborg (Post. gjörn. 16, 19—34).
3. lexía, sunnud. 16. Júlí: Páll í Aþenuborg (Post. gjörn. 17, 22—31).
4. lexía, sunnud. 23. Júlí: Páll í Korintuborg (Post. gjörn. 18, 1—11).
5. lexía, sunnud. 30. Júlí: Páll í Efesusborg [Post. gjörn. 19, 1—12].
6. lexía, sunnud. 6. Ágúst: Páll í Míletusborg [Post. gjörn. 20, 22—35].
7. lexía, sunnud. 13. Ágúst: Páll í Jerúsalem [Post. gjörn. 21, 27—39].
8. lexía, sunnud. 20. Ágúst: Páll frammi fyrir Felix [Post. gjörn. 24, 10—25].
9. lexía, sunnud. 27. Ágúst: Páll frammi fyrir Agrippu [Post. gjörn. 26, 19-32].

,,SAMEININGIN“ kemr út mánaðarlega, 12 nr. á ári. Verð í Vestrheimi: $1.00 árg.; greiðist fyrir fram.—Skrifstofa blaðsins: 704 Fifth Ave. N., Winnipeg, Manitoba, Canada.—Útgáfunefnd: Jón Bjarnason (ritstj.), Páll S. Bardal, Friðrik J. Bergmann, Hafsteinn Pétrsson, N. Stgr. Þorláksson, Magnús Pálsson, Jón Blöndal.

PRENTSMIÐJA LÖGBERGS — WINNIPEG.